

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNİN DAHA İLERİYE GÖTÜRÜLMESİ İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI RAPORU

ARALIK, 2022

Eğitim, bilindiği gibi insan hayatını yönlendiren en temel unsurdur. Hepimizin hayatında çok büyük önem taşıyan, hatta hayatımızı derinden etkilediğini düşündüğümüz en az bir öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenler, eğitim kazanımlarını öğrencilerine kazandırmayı yaşam amacı olarak seçmiş bireylerdir. Bu hedeflerine ulaşabilmek için öğrencilerin niteliklerinden bağımsız, öğretmenlerin temel bazı özelliklere sahip olması şarttır. Ancak söz konusu olan özel eğitim ve özel öğrenciler olduğunda öğretmenlerin temel niteliklerinin yanı sıra farklı bazı özelliklere de sahip olmaları aranan öğretmen olmalarını belirleyen en temel özellik haline gelir. "Üstün zekalı- özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri de üstün zekalı mı olmalıdır?" sorusu gündeme geldiğinde en başta üstün zekanın tanımlanması gerekmektedir. Eğer özel yetenek farklı yetenek alanlarında üstünlük olarak algılanıyorsa, bu öğrencilerin öğretmenlerinin de özel yetenekli olmalarına gerek yoktur. Ancak öğretim verdikleri alanlarda uzman düzeyinde yeteneğe sahip olmaları gereklidir. Böylece özel yetenekli öğrencilerinin sorularını daha iyi yanıtlayabilir, bilmedikleri konularda da nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini bilirler.

Lewis'in (1982) araştırmasına göre özel yetenekli öğrenciler, öğretmenlerinde bulunması gerektiğini düşündüğü özellikleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- ✓ Öğrencileri gibi hissetmeli, onlar gibi olmalı (empati özelliği)
- ✓ Normal öğretmenlerden farklı, daha yetenekli ve daha zengin bir hayal gücüne sahip olmalı.
- ✓ Neyi öğreteceğinden çok, öğretecekleri konular hakkında nasıl düşünüleceğini öğretmeli.

Alanda uzman akademisyenlerin, özel yetenekli öğrencilerle bir fiil çalışmakta olan BİLSEM, öğretmenlerinin, idari kadronun, özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin katılmış olduğu "Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminin Daha İleriye Götürülmesi İçin Çözüm Önerileri" çalıştayında bu öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi ile ilgili yapılmış olan toplantıdaki görüşler 4 temel başlık altında özetlenmiştir. Bunlar; a) Özel yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin seçim süreçleri, b) yetiştirilmeleri başlıkları altında ele alınmıştır.

1. EĞİTİMCİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER:

a. Özel yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin seçilmesi ve yetiştirilmesi

- i. Uygulama sınavı yapılmalı ve sınav akabinde rubrikleri belli olan objektif ve şeffaf bir mülakat süreci gerekmektedir. Seçim komisyonu alan uzmanı, akademisyen, özel yetenekli öğrencilerin eğitimde deneyime sahip bireylerden kurulmalıdır.
- ii. Bu alanda görev yapmak isteyen öğretmenlerin daha öncesinde belirlenen özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik (yüksek lisans, kurs ve çalıştay vb.) eğitimleri almaları ve değerlendirme aşamasına öğretmenin portfolyosunun da katılması gerekir.
- iii. Bilsen öğretmen seçiminde 1 yıl geçici görevlendirme ile Bilim ve Sanat Merkezinde çalışmış olması koşulu getirilebilir. Hem çalışma saatleri hem de kurumun çalışma şekli genel eğitimden farklı olduğu için ayrıca ataması gerçekleşen öğretmenin tekrar atama istemesi mümkün olmadığı için ve atanan öğretmenin sisteme uyum sağlayıp sağlayamayacağını önceden görmüş olması için en az bir yıl Bilim ve Sanat Merkezinde çalışmış olması öncelik sebebi olabilir.
- iv. Sevgi, ilgi, kabiliyet, yeterlilik açısından da özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin seçiminde beden eğitimi yüksekokullarına ya da güzel sanatlar fakültesine öğrenci alınırken özel yetenek sınavı yapıldığı gibi gerçekten bu yönde ilgili kişileri ön bir testten geçirerek sınav öncesi bir seçime gidilebilir.
- v. Alanda görev yapan öğretmenlerin belirli süreler içerisinde (örneğin her 3 yılda 1 tane bildiri, makale, kitap vb.) kendini geliştirmesi, akademik alana katkı sunması (makale, bildiri, kitap, tez vb) şartı olmalıdır.
- vi. Öğretmen hangi branştan mezun olursa olsun bu öğrencilerin özelliklerini bilecek, eğitimsel ve öğretimsel tedbirleri alabilecek düzeyde lisans, yüksek lisans, doktora programlarıyla birlikte sertifikasyon programları alabilecek şekilde yetiştirilmeli. Örneğin sınıf öğretmenlerinin akademik branşlar dışında (resim, müzik, spor vb.) da yetkin olması çocukları bu alanlarda da yönlendirebilmeleri için gereklidir.

- vii. Mevcut öğretmenler de üniversitelerden ilgilendiği konuyla ilgili eğitimler almalı. Üniversitelerle protokol imzalanmalı ve mevcut öğretmenler kendilerini sürekli geliştirebilmeli.
- viii. Alana kabul edilecek öğretmenler için çıkılan duyurularda başarılı olan öğretmenlerin (ilçe müdürlükleri eli ile) özellikle özel eğitime yönlendirilmeleri, ikna edilmeleri gerekmektedir.
- ix. Eğitim politikalarımızda özel yetenekli öğrencilerin biraz daha merkeze alınması, çalışmaların artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekir.

b. Öğretmen nitelikleri ve özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler

- i. En az 1 adet; çeviri yapabilecek ve konuşabilecek düzeyde yabancı dil yeterliliğinin olması gerekmektedir.
- ii. Makale okuması yapabilecek yeterlilikte olması gerekmektedir.
- iii. Alanında veya özel yetenekliler alanında en az yüksek lisans eğitimini tamamlamış olmalı.
- iv. İşbirlikçi olmalı ve öğrencileri disiplinler arası çalışmaya kolaylıkla yönlendirebilmeli ve bu konuda eğitimler almış olmalı.
- v. Esnek düşünceye sahip olmalı,
- vi. Projeye temelli eğitime açık ve müfredatı buna göre çevirebilmeli / uyarlayabilmeli
- vii. Öğretmenin proje yazımı konusunda eğitim almış ve proje yazımında yetkin olması, bu konuda eksikleri varsa eğitim almalı
- viii. Öğrenciler ile iletişimi yüksek seviyede ve empati yeteneği gelişmiş olmalı,
- ix. Müzelerde eğitim verilebilecek şekilde düzenlemeler yapılmalı ve öğretmen de müze eğitimi adı altında ders almalı.
- x. Geziler, alan gezileri tarzında eğitimler yapabilecek, organizasyon yapma ve planlama becerisini, yaratıcılığı, düşünme becerilerini geliştirebilecek düzeyde eğitimler almalı ve bu eğitimler alanında hizmet ederlerken de sürekli güncellenmeli.
- xi. Öğretmen “eylem araştırmacısı” olmalı. Hem kendi dersini işleyebilecek hem de yaptığı uygulamanın faydalı olup olmadığı, olduysa ne ölçüde olduğu gibi araştırmaları yapabilecek düzeyde yetiştirilmeli.

- xii. Öğretmen paylaşım portalları oluşturularak bireysel ve kurumsal gelişim desteklenebilecek fırsatlar yaratılmalı.
- xiii. “Curriculum mapping” (program haritalandırma) önemli. Aynı programla farklı işleyişler gerçekleştiren öğretmen uygulamaları çıktılarının paylaşıldığı ortamlar yaratılmalı ki daha mükemmel gidilsin. İş üzerinde kendisini eğitebilmeli.
- xiv. 21.yy becerileri ile donatılmış olmalı
- xv. İçsel motivasyonun yüksek olmalı
- xvi. Kaybedecek 1 öğrencimizin bile olmaması gerektiği bilincine sahip, öğrencisi sistem içerisinde mutlu bir şekilde muhafazasını sağlayacak nitelikte olmalı,
- xvii. Web 2.0 ve Web 3.0 araçlarını kullanabilmeli, bilişim okuryazarlığının üst düzeyde olması gerekmektedir.

Yukarıda farklı disiplin ve kurumlardan gelen katılımcıların ortaya koyduğu düşüncelere yer verilmiştir. Ortaya koyulan düşüncelerin birçoğu literatürde yer almakta ve çeşitli araştırmacılar tarafından desteklenmektedir.

Öğretmenlerin kişilik özelliklerine bakıldığında, Demirel (2007) öğretmenin coşkulu, içten, esprili ve güvenilir olmasının onun güdüleyici bir kişiliğe sahip olduğunu işaret ettiğini ve bu durumun öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bıraktığını ifade etmiştir. Coşkulu, içten öğretmenler yaratıcıdır, kendilerine güvendikleri için bu durum öğrencilerine de yansır ve esprili oldukları için çocukların ilgilerini canlı tutma konusunda da başarılıdır (Demirel, 2007). Lindsey (1980) Özel yeteneklilerin eğitiminde başarılı olan öğretmenlerin özelliklerini incelediği çalışmada çocukları anlayan, kabul eden, başkalarına karşı duyarlı olan, ortalamanın üzerinde entelektüel ilgilere sahip, kendi davranışlarından ve bunların sonuçlarından sorumlu olan öğretmenlerin başarılı olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca, bu öğrencilerin eğitime yönelik özelliklerinde ise öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını anlayan ve bunlara karşılık verebilen öğretmenlerin ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Parke (1992) de öğretmenlerin, üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin yetenek, ilgi ve kapasitelerinin optimal düzeyde geliştirmeleri gerektiğini özümsemiş olmaları gerektiğini ortaya koymuştur.

Lindsey (1980) öğretmenlerin sınıf yönetimine yönelik sahip olduğu özelliklere bakıldığında, öğretmenlerin, baskıcı ve zorlayıcılıktan ziyade yol gösterici, otoriterlikten daha çok demokratik olmayı tercih eden, sonuçtan ziyade sürece önem veren, kuralcı ve

gelenekçilikten daha ziyade yenilikçi ve deneyimciliğe değer veren özelliklere sahip olmaları gerektiğini ortaya koyulmuşlardır (Akt. Sisk, 1987).

Sınıf içerisindeki öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmen tarafından uygun düzey, içerik öğrencilerle birlikte düzenlenerek onlara uygun yöntem, teknik ve stratejilerin seçilmesi gerekmektedir (Demirel, 2007). Eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi üst düzey düşünme becerilerini öğretmek, öğrencilerin kendilerine ait fikirlerin kaynağını, kendi bakış açıları, tutumları ve değerleri ile diğerlerinin fikirleri ve değerlerinin çıkış noktasını anlamalarını kolaylaştırır. Bu yüzden öğretmenin de bu üst düzey becerileri kullanabiliyor olması gerekmektedir (Sisk, 1987).

Öğretmen, bireyselleştirilmiş eğitim planları hazırlamanın ilkeleri, yaklaşımı, amaçları ve içeriğiyle tutarlı somut bilgi ve anlayış sahibi olduğunu, ilgili özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrenciye kazandırmak üzere öğretme-öğrenme ortamını, yöntem ve tekniklerini, ders araç-gereç ve materyallerini güvenli ve etkili bir şekilde düzenleyip kullanabilmelidir. Ayrıca, özel alan bilgisinin sınıf ve kademelere göre dağılımını dikkate alarak öğretme-öğrenme sürecini düzenleyebilmelidir (Clark, 1997).

c. Normal sınıflarda öğretmenlerin özel yetenekli öğrencileri fark etmesi

Normal sınıflarda öğretmenlerin özel yetenekli öğrencileri fark etmesi, ilk bakışta basit bir durum gibi görünse de; fark etmenin, fark edecek kişilerin belli bir eğitimi almış olmasına, fark etmeye izin veren öğrenme ortamlarının oluşturulmasına ve fark etme sürecinin iyi tanımlanmış olmasına bağlı olmadığı düşünülemez. Fark etme, üniversite-öğretmen-öğrenme ortamı-öğrenci zincirine bağlı geniş bir alanı ilgilendirmektedir. Bu durum, yeteneğin fark edilmesini etkileyen etkenlerin çok yönlü olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çalıştayda, yeteneğin fark edilmesi ile ilgili sorun alanları, fark-etme öncesi, süreci ve sonrasına yayılarak tartışılmıştır. Çalıştayda belirlenen sorun alanları ve çözüm önerileri aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- i. Sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencileri tanımaları noktasında eğitim verilmeli. Öğrencilerin çalışmalarını portfolyolar ile takip edebilmeli.
- ii. Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumların tanıtılması noktasında sınıf öğretmenlerine kurslar verilmeli.
- iii. Sınıf içerisinde hareketli (yaramaz) olarak değerlendirilen öğrencilerle, özel yetenekli öğrencilerin hareketlerini ayırt edebilecek yeterliliğe ulaştırılması için öğretmen eğitimi gerekir.

- iv. Lisans döneminde öğretmenlere özel yetenekli ve özel gereksinimli öğrencileri tanımaya yönelik derslerin konulması,
- v. Özellikle okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin öğrenciler ile daha uzun süre birlikte olması onları daha iyi tanıyabilmesine sebep olur. Böylelikle özel öğrenciler daha küçük yaşlarda tanılanabilir. Bunun için de okul dışı faaliyetlere daha fazla zaman ayrılmalı. Ayrıca velilerle anlamlı bir iletişim içerisinde olması ve öğrenciler için gerekli yönlendirmeleri yapabilmesi gerekmektedir. Bu konularda da destek almalı.

Zihni yeteneğin tanılanmasının temel amacı, öğrencilere doğru eğitim hizmetlerinin sunulmasını sağlamaktır (Feldhusen, Hoover, & Sayler, 1990: Akt: Feldhusen, 1998, s.193). Yetenek ve yeteneğin tanılanması ile ilgili bugüne kadar yapılmış olan araştırma sonuçları şunlardır:

- Öğrenciler, birbirlerinden farklı düzeylerde farklı yeteneklere sahiptir (Clark, 2008, s.54).
- Standardize zeka testlerinin, akademik ve genel yetenek haricindeki yetenek alanlarını ölçme bakımından sınırlılıkları vardır (Sternberg, Jarvin & Grigorenko, 2011, s. 14-33, 54).
- Yetenek hangi düzeyde olursa olsun, geliştirilmesi için uygun öğrenme ortamlarına ihtiyaç vardır (Kuzgun, 2004, s.62; Tomlinson ve ark., 2002, s.3).
- Zihinsel yeteneği ölçme sonuçları, aynı düzey yetenek potansiyeline sahip olan iki öğrenciden uygun öğrenme ortamlarından yoksun olanı, uygun öğrenme ortamlarında yeteneğini geliştirmiş olandan daha az yetenekli göstermektedir (Gagne, 2009, s.177).
- Aynı yeteneğe aynı düzeyde sahip olan öğrenciler de kendi aralarında ‘hazır-bulunmuşluk’, ‘öğrenme tercihleri’, ‘motivasyon’ ve ‘sosyo-ekonomik düzeyleri’ bakımlarından farklılık göstermektedir (Reis & Renzulli, 2009; Tomlinson ve ark., 2002, s.19).

Özel yetenekli öğrencilerin tanılanma süreci, genel olarak potansiyelin fark edilmesi ile başlamaktadır. Okullar yeteneklerin değerlendirilmesi ve farklılığın fark edilmesi için eşsiz ortamlar olmasına rağmen, fark etmeyi zorlaştıran bazı etkenler bulunmaktadır. Yukarıda yer alan araştırma sonuçları, (a) yetenek alanlarındaki çeşitlilik, (b) yeteneğin geliştirilebileceği ortamlara erişilememesi ve

(c) zeka testlerinin sınırlılıkları gibi etmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin fark edilmesini zorlaştırdığını göstermektedir.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarıyla da belirgin hale getirilen engeller, çalıştayda öğretmen eğitimi, öğrenme ortamları ve seçme süreci ile ilgili öne sürülen çalışmaların başlatılması ve sürdürülmesi için önemli bir gereksinme olduğuna işaret etmektedir. Bugüne kadar yapılan araştırma sonuçları ve çalıştay önerileri ele alındığında,

- Eğitimcilerin, özel yetenekli öğrencilerin özellikleri ve yetiştirilmeleri ile ilgili eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanmasının,
- Eğitimcilerin eğitimde edindikleri bilgileri uygulayabilmeleri için desteklenmelerinin ve
- Öğrenciler ile ilgili çok taraflı bilgiler toplanarak daha kapsamlı değerlendirmelerin yapılmasının önemli bir ihtiyaç olduğu konusunda birleşildiği düşünülmektedir.

d. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördükleri kurumların idari yapısı, idarecilerin seçilmesi ve yetiştirilmesi

- i. Daha önce Bilim ve Sanat Merkezlerinde kesinlikle bilfiil öğretmenlik yapmış olması; öğrencilerin, öğretmenlerin ve kurumun ihtiyaçlarının farkında olması gerekmektedir. Özel yetenekli öğrenci yetiştiren kurumda idari görev almak isteyen öğretmenlerin özel yetenekliler alanında akademisyenlerden hizmetiçi eğitim almaları ve belgelendirmeleri gerekir.
- ii. İdari yapı kamu yönetimi, eğitim yönetimi alanlarından eğitim almış öğretmenlerden oluşmalı.
- iii. Çeviri yapabilecek ve konuşabilecek düzeyde yabancı dil yeterliliğinin olması,
- iv. Makale okuması yapabilecek yeterlilikte olması,
- v. Alanında veya özel yetenekliler alanında en az yüksek lisans eğitimini tamamlamış olması gerekmektedir.
- vi. Alanında derse girmeli, giriyormuş gibi görülmemeli.
- vii. İdarecilerin belirli süreler içerisinde (örneğin her 3 yılda 1 tane bildiri, makale, kitap vb.) kendini geliştirmesi, akademik alana katkı sunması (makale, bildiri, kitap, tez vb) şartı olmalıdır. Bu standardı yakalayamayan kişilerin görev değişikliğinin yapılması gerekir.

- viii. İdari kadronun bilişim okuryazarlığının olması,
- ix. Kurum yönetiminde, demokratik ve tüm paydaşlar ile birlikte karar alması yeterliliğine sahip olması,
- x. İdareciler, demokratik, eşitlikçi, şeffaf bir okul iklimi yaratmaya çalışmalıdır.
- xi. Yapılacak olan yarışma, Tübitak Projeleri, Teknofest, Tescil-Tasarım-Patent içerikleri konusunda deneyim ve bilgisi olması gerekir.
- xii. Genel eğitimdeki katı disiplin ve kuralları Bilim ve Sanat Merkezinde uygulamaya çalışmaması ve bu anlayışın velilere de aktarılması hususunda işlevsel olması gerekir.
- xiii. Yöneticilik ve takım liderliği ile ilgili eğitim almış olmalı ayrıca esnek düşünüp insayatif alabilmeli.
- xiv. Kurum kültürü ve aidiyet hissi oluşturabilmeli.

2. ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRESİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER:

a. Yeni yaklaşım ve yönelimler neler olmalı

Günümüzde özel yeteneğin, pek çok davranışı, beceriyi ve yeterliliği kapsayan çok boyutlu bir yapı olduğu düşünülmektedir. Bu bakış açısının altında üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanan grubun homojen olmayışı, bu grup içerisindeki bireylerin çeşitliliği yatmaktadır (Reis ve Sullivan, 2009). Bu tarz bir çeşitliliğe hitap edecek eğitimin de önceden belirlenmiş sabit kazanımların; esnek olmayan bir sınıf düzeni içerisinde, herkes için aynı içerik üzerinden gidilerek ve her içerik için aynı yöntem ve stratejiyi kullanarak kazandırılmaya çalışıldığı geleneksel eğitim anlayışından farklı olması gerektiği düşünülmektedir.

Bu bağlamda çalıştaydaki “özel yeteneklilerin eğitiminde kullanılması gereken modeller ve yaklaşımlar” başlığı altındaki paylaşımların genel hatlarıyla literatüre paralel olduğu gözlenmiştir. “Modeller ve yaklaşımlar” kategorisine ilişkin ileri sürülen fikirler aşağıda belirtilmiştir.

Özel yetenekli bireylerin eğitim – öğretim imkânlarının nasıl düzenlenmesi gerektiğiyle ilgili ele alınan fikirler şöyle özetlenebilir:

i. Okul İçi:

1. Kurumun tüm imkanları kullanılmalıdır. Örneğin eğitimin sadece dersliklerle sınırlı kalmamalı. Bahçe, koridor vb yerlerinde kullanılması gerekir.

2. Akademik eğitimin ve uygulamalı eğitimin birleştirilmesi ve deneysel çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerekir,
3. Yapararak yaşayarak öğrenme ortamlarının sağlanması,
4. Alanları farklı olan, disiplinler arası çalışma yapılarak dersin farklı disiplin öğretmenleriyle istasyon çalışmaları yapılarak verilmesi gerekir.
5. Öğretmenler, öğrencilerin keşfederek öğrenmesini sağlayacak danışmanlardan oluşmalı.
6. Ders planlamasında öğrencilerin fikirlerinin alınması önemlidir.
7. 21. yüzyıl becerilerine dönük çalışmalar yapılabilir.
8. Proje tabanlı öğrenme etkinlikleri zenginleştirilebilir.
9. Bilimsel araştırma ve düşünme yöntemlerinin öğrencilere verilebilmesi adına dersler düzenlenebilir.
10. Haftanın belirli saatlerinde bir araya gelebilecekleri, serbest, disiplinler arası ilişkiler oluşturabilecekleri zamanlar oluşturulmalı.
11. Kurumda öğrenci sayısında göre alanında yetkin rehber öğretmenler mutlaka olmalı.
12. Bilsen'lerde öğrenciler kurumun imkanları çerçevesinde BYF1 ve BYF2'de tüm branşların temel eğitimlerini almış olmasına özen gösterilmeli. BYF1 ve BYF2 sonrasında öğretmenlerin oluşturduğu rehberlik raporları doğrultusunda ve öğrencinin isteği de dikkate alınarak, öğrenci yeteneği doğrultusunda ÖYG gruplarına yönlendirilmeli.
13. Öğrenci ÖYG grubunda seçmiş olduğu dersi, daha önce BYF grubunda almış olmalı. Öğrencilerle birlikte karar verilmiş sınıf kuralları uygulanmalı
14. Eğitim ortamlarının öğrenmeyi zevkli hale getirecek, kolaylaştıracak ve öğrencide merak uyandıracak şekilde düzenlenmesi,
15. Programlar arası geçişte öğrencilerin proje sunumunun bir kriter olarak belirlenmesi gerekmektedir.
16. Genel eğitim okullarında destek eğitim odalarının etkin olarak kullanılması

17. Ulusal ve uluslararası projelerin takip edilmesi ve bunlara öğrenci katılımının sağlanması,
18. Öğrencilerin ilgisi ve yönelimi doğrultusunda okuldaki arkadaşlarına projelerini sunması gerekmektedir.
19. Müze, doğa gezileri ve eğitimleri müfredat içerisine yerleştirilmeli.
20. Drama eğitimi, yuvarlak masa toplantıları, işbirlikçi öğrenme, dijital araçların kullanılması, eleştirel düşünme çalışmaları, istasyon öğrenme yöntemi, scamper ile eğitici etkinlikler, proje üretme süreçlerinin aktifleştirilmesi önem taşımaktadır.
21. Uygulamalı dersler önem taşımaktadır. Ders bazında dijital araçların kullanımına dönük materyaller tasarlanabilir. Öğretmenlere dijital materyal tasarımları ile ilgili eğitimler verilebilir.
22. BİLSEM’lerde öğretmenin yanında stajyerler ya da asistanlar çalışabilir. Bu durum hem özel yetenekli öğrencilerle özel olarak ilgilenilmesini sağlayacak hem de asistanın/stajyerin iş başında öğrenimini sağlayacaktır. Öğrenci rehberlik dosyalarının tutulması ve izleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.
23. Genel eğitimde istasyon gibi farklılaştırılmış eğitim uygulamaları yapılabilir. Bunun için sınıf düzeni çalışmaya uygun hale getirilmelidir. Estetik kaygılar önemsenererek bina ve ortam tasarımları yapılmalıdır. Kurum ışıklandırmaları güzelleştirilmelidir.
24. Kurumlar gerekli teknolojik donanıma sahip duruma getirilmelidir. Konferans salonu, stüdyo gibi...
25. Eğitsel yazılımlara ücretsiz erişim sağlanmalı, herkese açık bir internet kullanımı olmalı, kurumlarda öğrencilerin kullanabileceği uygun beslenme alanları olmalıdır.
26. Her kurumun fiziki imkanları yeterli olmadığından BİLSEM’ler üniversiteler ile iş birliği yaparak diğer kurumların fiziki ve kaynaklarından yararlanabilir.

27. BİLSEM’lerde portfolyo değerlendirmesi yapılmalıdır. Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi çalışmaları yapılabilir.

ii. **Okul Dışı:**

Okul dışı eğitimlerinin nasıl yapılması noktasında ön çalışma yapılarak öğrencilere bazı bilgi ve becerileri bulmaları ve gözlemlmelerini sağlayacak bir sistemin oluşturulması gerekir.

1. Bir tema üzerinden bu tür faaliyetlerin yapılması gerekir.
2. Bu faaliyetlerin yapılmasında öğretmen sadece faaliyeti planlaması gerekir. Geriye kalan tüm iş ve işlemler kurum idaresi tarafından yapılmalıdır.
3. Faaliyetler her eğitim düzeyinde olmalı ve istekli öğrencilerden oluşturulması gerekir.
4. Sıklık süresi olarak her disiplinin ayda en az 1 kez planlanması ve uygulanması gerekir.
5. Öğrenciler proje odaklı çalışmalarda sergilere ve yarışma alanlarına mutlaka götürülmeli.
6. Okul içi öğrenme kadar okul dışı öğrenme de gerçekleştirilmeli.
7. Özel yetenek kısmına gelen öğrenciler özellikle sergi, galeri, kültür merkezleri gibi alanlara götürülmeli.
8. Haftanın belirlenen bir günü, öğrencilerin istekleri doğrultusunda, kurum dışından, çeşitli bilim dallarında uzmanlaşmış kişiler ile söyleşi, uygulamalı etkinlik gibi programlar düzenlenebilir.
9. Bilim ve Sanat Merkezleri arasında birlikte düzenlenebilecek ortaklaşa etkinlikler planlanabilir.
10. Okul dışı geziler sene başında planlanıp zorunlu hale getirilmeli.
11. Okul dışında Bilsem öğrencilerinin mezun olmadan, toplum yararına bir hizmet yapmış olmaları gerekir.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin yaklaşımlar başlığı altında çalıştayda altı çizilen durumlara ve konulara ek olarak ele alınması gereken bir diğer konu **üst düzey düşünme becerilerini** kapsayan farklılaştırılmış bir eğitim programı oluşturmaktır. Günümüz dünyasının daha hızlı, teknik ve çok boyutlu yapısından dolayı bireylere değişime açıklığın, esnek düşünmenin ve üst düzey becerilerin kazandırılmasının amaçlandığı farklılaştırılmış bir eğitime ihtiyaç giderek

artmaktadır. Bu farklılaştırılmış eğitim, çeşitli bakış açısı ve fikirlerin sahne aldığı hızla değişen, teknoloji ve bilgi merkezli, küresel günümüz dünyasında; öğrencilerin bilgiyi sünger gibi emmek yerine, bu çeşitlilik içinde kendi duruşunu belirlemelerini, seçimlerini yapabilecek düzeyde eleştirel düşünebilmelerini; hızlı değişime, farklılıklara ayak uydurabilecek ve yeni fikirlerin üretimine katkıda bulunabilecek düzeyde de yaratıcı düşüncelerini sağlayacaktır (Özyaprak, 2012). Bu bağlamda bu farklılaştırılmış eğitim sadece BİLSEM’lerde değil tüm kademelerde genel eğitimde uygulanmalı ve klavuz kitabı olmalıdır.

Milgram ve Hong (2009) özel yetenekli çocukların çok yönlü ölçme araçlarıyla sürekli değerlendirilmelerini ve erken yaşta farklı alanlarda eğitsel imkânlarla karşılaşmalarını sağlayıp yeteneklerini ve ilgilerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine aracı olmanın önemini vurgular. Bu bakış açısından yola çıkılarak, yaşlılarından üst düzeyde potansiyele sahip öğrencilere, adil ve kapsamlı bir eğitim imkânı sunabilmek adına müfredatı, ihtiyacı karşılayacak şekilde farklılaştırmanın çok önemli olduğunun ilgili literatürde sürekli altı çizilmektedir. Farklılaştırma yapılırken öncelikle farklılaştırılmış eğitimin temel ilkelerini gözetmek gerekir. Bunlar, bireysel farklılıkların gözetilmesi, içerik-süreç-üründe değişiklik ve düzenlemeler yapma, uygun ve çeşitli ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılması, esnek ve güvenli bir sınıf ortamıdır. özel yetenekliler için öğretim programları geliştirilirken, içerik, süreç ve ürün boyutlarının farklılaştırılmasına ve etkinliklerin planlanmasına yönelik kuramsal çerçeveler mevcuttur. Bunlara özel yetenekli öğrenciler için geliştirilmiş müfredat modelleri denir. Özel yeteneklilerin eğitiminde en yaygın olarak kullanılan modellere örnek olarak Maker, Çoklu Menü, Purdue Üç-Evre, Otonom Öğrenme, Bütünleştirilmiş Müfredat, Paralel Müfredat ve Izgara Modelleri verilebilir. Tüm öğrenciler için ideal bir müfredat modeli bulmak zordur. Her modelin kendi içinde gelişmiş ve eksik kalmış yanları vardır. Önemli olan hedefe, içeriğe ve çalışılan öğrenci grubuna en uygun modeli seçmektir (Sak, 2010).

Paralel Müfredat Modeli (Tomlinson, Renzulli, Kaplan, Purcell, Leppien ve Burns, 2002) literatürdeki en güncel ve kapsamlı model olması ve disiplinler arası çalışmalara imkân tanınması nedeniyle ile Izgara Modeli ise (Kaplan, 2009) tematik eğitime fırsat vermesi ve kapsamlı sorularla öğrencileri büyük fikirler, ilkeler, genellemeler üzerinden düşünmeye ve araştırmaya teşvik etmesi açısından öne çıkmaktadır.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin literatür incelendiğinde, öğrencileri geleceğin uzmanları olarak yetiştirmek için gerekli yapılanmaların yeteri kadar sağlanamadığı görülmektedir. Nitekim özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için alınan önlemlerin çoğu sürece dayalı zenginleştirme çalışmalarıdır. Özellikle ilkökul düzeyindeki birçok programın, akademik içerikten bağımsız olarak üst düzey düşünme becerilerinin öğretildiği sürece dayalı zenginleştirme uygulamalarına ağırlık verdiği görülmektedir. Bu yaklaşım öğrencilerin kazanılan üst düzey becerileri farklı ortamlara ve akademik konulara transfer etmelerini zorlaştırmaktadır. Diğer zenginleştirme türleri ise içeriğe ve ürüne dayalı zenginleştirmelerdir. Ürüne dayalı zenginleştirmede öğrenme çıktılarına ağırlık verilir. Bu çıktılar roman, günlük, rapor, portfolyo gibi somut ürünler gibi öğrenilen becerilerin uygulamaları gibi soyut ve düşünsel ürünleri de kapsar. İçeriğe dayalı zenginleştirme yaklaşımı ise akademik içeriğin yani ders konularının öğretimi üzerine yoğunlaşır. İçeriğin kapsamı genişletilip derinleştirilir. Bu yaklaşım daha çok matematik, fen bilgisi, dil bilgisi ve sosyal bilgiler gibi akademik ağırlığı olan derslerin öğretiminde uygulanır. Zenginleştirme uygulamalarından verimli sonuçlar alabilmek için üç yaklaşımı entegre etmek gereklidir (Sak, 2010).

b. Strateji, yöntem ve teknikler

- i. İstasyon çalışmalarına daha fazla yer verilmeli,
- ii. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmalı,
- iii. Bilinen strateji yöntem ve teknikler her yıl öğretmenler kurulunda sunum ve örneklerle öğretmenlere anlatılmalı,
- iv. Proje odaklı, somut ürünler ortaya koyulabilecek, öğrenci merkezli, öğretmen rehberliğinde, çağdaş ve yenilikçi yöntem ve teknikler kullanılmalı.
- v. Her çocuğun öğrenme stiline farklı olduğu göz önünde bulundurularak, öğrenmede farklı strateji, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Öğrenme stilleri öğrencilere çeşitli anketler yapılarak ve öğrencilerin de nasıl öğrendiğine yönelik kendilerini keşfetmelerine olanak sağlanarak yapılandırılmalıdır. Çıkan sonuçlara göre öğrenciler kendi öğrenme ortamlarını da böylelikle tasarlayabilir. Zenginleştirilmiş öğrenme ortamları düzenlenerek her öğrencinin öğrenme stiline hitap edilebilmelidir.

Çalıştayda ortaya konulan yukarıdaki fikirleri alan yazında ifade edilen bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde üstün özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde kullanılması gereken strateji, yöntem ve teknikler ile ilgili aşağıdakiler söylenebilir.

Kaliteli bir müfredat programının verimli olarak işleminde öğretimsel stratejilerin rolü göz ardı edilemez. Eğitimciler gelişimin bütün basamaklarına uygun ve fikir birliği ile geliştirilen güçlü müfredat programları dizayn edebilirler fakat öğretimsel stratejilerinin hatalı kullanımı sebebiyle başarısız da olabilirler. Aynı nedenden ötürü, bazı araştırmacılar özel yetenekli öğrencilerin öğrenmesinde uygun stratejilerin kullanılmasının etkili olup olmadığını bu öğrencilerin bilgiyi hem daha hızlı hem de daha bireysel şekilde edindiğini belirtmişlerdir (Harnishfeger & Björklund, 1990; Gaultney, 1998). Fakat bu yazarlar aynı zamanda en uygun müfredat seviyesinin ne olduğunu da sorgulamışlardır zira çok düşük eşik değerlerine sahip müfredatlar özel yetenekli öğrencilerin içeriği üst seviyelerde öğrenmek için uygun stratejileri kullanmasını gerektirmez. Bu bağlamda üstün zekalılarda strateji kullanımı öğrencilere zorlayıcı öğrenme etkinliklerini mecburiyet olmadığı halde sunmadan ilerlemeyecektir.

Araştırmalarda özel yetenekliler eğitiminde stratejilerle ilgili bilgiler oldukça açık ve nettir: öğretmen tarafından kullanılan üst düzey stratejiler sınıf bağlamında değerlendirildiğinde öğrencilerde de üst düzey davranışların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Bu öğrencilerde strateji kullanımı ile ilgili araştırmalar çoklu strateji kullanımına ihtiyaç olduğunu belirtmektedirler, zira tek bir tip strateji kullanımından bütün öğrenciler yararlanamayacaklardır (Troxclair, 2000). Bu mevzu öğrenme ortamına yeni değişkenler eklenmesiyle birlikte daha karmaşık hale gelmiştir, bu değişkenler: öğrenci nüfusundaki çeşitliliğin artması, standart-temelli öğretime önem verilmesi ve öğrencilerin öğrenmesinde daha geniş bir kabul edilirliliğin sağlanması ile ilgili uygun anahtar öğrenme pratiklerinin kullanılmasıdır.

Alan yazındaki yeni çalışmalar probleme dayalı öğrenme (Dods; 1997; Gallagher, 1998; VanTassel-Baska, 2003), eleştirel düşünme (Elder & Paul, 2003) ve yaratıcı problem çözme (Treffinger, Isakson, & Dorval, 2000; Volk, 2004) gibi karmaşık düşünme stratejilerinin üstün zekalılar programlarında anahtar yaklaşımlar olarak kullanımının önemini vurgulamaya devam etmektedirler. Zira bu stratejiler öğrencilerin karmaşık cevaplar vermesini gerektirir, birçok farklı

zihinsel beceriyi kullanır ve gerçek yaşamdaki problemlerin çözümünde sıklıkla kullanılır. Farklı literatür kaynakları ise üstün zekalılar için daha biçimlendirilmiş ve bireysel yaklaşımların özellikle de bağımsız çalışma (Davolos & Haensly, 1997; Renzulli & Reis, 2004) ve mentörlüğün (Bennetts, 2001; Persson, 2000) kullanımını tavsiye etmeye devam etmektedirler.

Bağımsız projelerin akademik, sosyal-duygusal yararlarının yanında yaratıcı üretkenliği de uzun vadede destelediği ifade edilmiştir. Quek (Akt. VanTassel-Baska ve Stanbaugh, 2006) bir mentöre sahip olmanın da öğrenmenin kritik basamaklarında anlamlı katılımı sağlamanın yanında benzer faydalar ürettiğini beyan etmektedir. Bu ifadeler özel yetenekli öğrencilerle birlikte çalışan profesyoneller ve öğretmenlere göre şekillenmektedir. Bütün alanlardaki mentörler öğrencilerin kendileri ile ilgili ve çalıştıkları dünya ile ilgili algılarının şekillenmesi üzerinde sahip oldukları etkinin farkında olmalıdırlar. Sonuç olarak üstün zekalılarda kullanılacak öğretimsel stratejiler grup süreçlerini kapsadığı kadar bireysel yaklaşımları da içermelidir.

Özel yetenekliler için etkili bir müfredat uygulaması en iyi yönetim stratejilerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Özel yetenekliler için kapsamlı, sistematik ve ayrıntılı öğrenmelerin planlanması için güçlü bir müfredat her ne kadar önemli bir bileşen olsa da, sınıf yönetimi sistemleri olmadan en iyi müfredat programı bile önemsiz ve verimsiz olacaktır. İster özel yetenekli öğrencilerin olduğu homojen bir sınıfta, isterse heterojen bir normal sınıfta bütün öğrenciler aynı hazır bulunuşluk seviyesine sahip değildirler, bu sebepten öğrenme birimlerine aynı anlama, derinlik veya deneyim kapasitesiyle yaklaşmazlar ki bu da müfredat programının içerisinde uyarlamalar yapılması gerektiğini gösterir. Yönetim stratejileri müfredat programını etkili bir şekilde farklılaştırmak ve özel yetenekli öğrencilere anlamlı öğrenme deneyimleri sunmak için elzem hale gelmiştir.

Birçok öğretmen sınıflarını sezgisel olarak etkili öğrenmeye sebep olan bir şekilde yönetir, bunu yaparken de belirli öğrenciler, sınıflar veya durumlar için geçerli olan ve onlarda işe yarayan becerilerini kullanırlar. Bu noktada özel yetenekliler için programlar öneren sınıflarda veya okullarda olması gereken araştırma temelli yönetim stratejilerinin gruplama seçenekleri, tanısal-öngören yaklaşımlar, hızlandırma ve zaman yönetimini içermesi gerektiği ifade edilmektedir (VanTassel-Baska & Stanbaugh, 2006).

c. Materyal hazırlanması ve kullanımı

- i. Ders materyallerinin hazırlanması için, kurum içerisinde bir komisyon kurulup materyalin üretilmesi sağlanmalı. Üretilen materyalin bir örneğinin de genel müdürlüğe gönderilmeli. Genel müdürlüğe gönderilen materyaller web üzerinden sergilenmeli ve ihtiyaç sahibi kurumlara ücretsiz gönderilmelidir.
- ii. Web 2.0 ve web 3.0 araçlarının öğretmenler tarafından kullanılması gerekir.
- iii. Materyal hazırlama ile ilgili hizmetiçi eğitimlerinin artırılması gerekir, özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin bu kursları almaları sağlanmalı,
- iv. İllerde düzenlenen materyal tasarımı yarışmalarında dereceye giren öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumlarda materyal günleri düzenlenerek, materyalin üretilmesi ve materyal üretimine ihtiyaç duyulan süreç hakkında seminer vermesi gerekir.
- v. Öğrenciler ile işbirliği yapılarak materyal hazırlanması gerekir.
- vi. Akıllı tahtaların olması, öğrencilerin kullanabileceği güncel programların alınması, sınıf bilgisayar ve yazıcılarının olması, farklı uygulamaların kullanılması, sınıflarda ders esnasında öğrencilerin her birinin araştırma yapabilecekleri donanım olması (her bir sınıfta derse giren öğrenci sayısı kadar tablet olması gibi) gerekli.

Özel yeteneklilerin eğitimi için materyal hazırlanması ve kullanımı” başlığı adı altında ele alınan konuların önemi ilgili literatür tarafından da desteklenmektedir. Bu çocukların yaşitlarından farklı bilişsel gelişim hızları ve derinliklerinin gerektirdiği eğitsel ve yönetsel önlemlerin önemli bir ayağını oluşturan materyal hazırlanması ve kullanımı literatürde derinlemesine ele alınmaktadır (VanTassel Baska ve Little, 2003; Purcell ve Eckert, 2006).

Uzun yıllar boyunca yapılan araştırmalar sonucunda *özel yetenek* kavramının basit bir tanımı olmadığına kanaat getirilmiştir. Bunun yerine günümüzde üstün zekâ ve yeteneğin, pek çok davranışı, beceriyi ve yeterliliği kapsayan çok boyutlu bir yapı olduğu düşünülmektedir. Bu bakış açısının altında özel yetenekli olarak tanımlanan grubun homojen olmayışı, bu grup içerisindeki bireylerin çeşitliliği yatmaktadır. Özel yetenekli bireyler gibi kendi içinde yoğun bir çeşitlilik gösteren bir grubun eğitsel materyal tasarımı ve kullanımıyla ilgili esnek davranılması,

müfredatın özel yetenekliler için farklılaştırılmasının esaslarından (Reis ve Sullivan, 2009).

Bu bağlamda özel yeteneklilerin eğitiminde materyal kullanımından bahsederken bireysel farklılıkların gözetilerek materyal ve kaynak çeşidinin ve kullanım şeklinin uygun düzenlemeler yaparak şekillendirilmesi esnek bir sınıf ortamının vazgeçilmezlerinden olmaktadır (VanTassel Baska ve Little, 2003). Bu sürecin nasıl gelişeceği hususunda kuramsal çerçeveler mevcuttur. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerimizle çalışan eğitimcilerimizin bu çerçevelerden mutlak surette haberdar edilmesi gerekmektedir (Sak, 2010).

Özel yetenekli öğrencilerin çeşitliliğinin yanı sıra, günümüz dünyasının daha hızlı, teknik ve çok boyutlu yapısından dolayı da bireylere değişime açıklığın, esnek düşünmenin, bilgiyi seçerek kullanmanın ve üst düzey becerilerin kazandırılmasının amaçlandığı farklılaştırılmış bir eğitime ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu bağlamda otonom öğrenciler olan özel yetenekli öğrencilerin yaşam boyu öğrenici olmaları açısından teknoloji vasıtasıyla erişimi kolaylanmış kaynakların arasından ilgili olanları seçmeye yönelik araştırma becerilerinin ve kaynaklardaki bilgilerin doğruluğunu tartmak açısından eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi de materyal kullanımı başlığı altında ele alınması gereken konulardandır (Özyaprak, 2012).

Bilgi çağında teknolojiyi kullanmak bir ayrıcalık değil, zorunluluk olmuştur. Toplumların gereksinim duyduğu birey nitelikleri değişmiştir. Öğretmenlerden de bilgi toplumu bireylerini yetiştirebilmeleri için derslerini teknolojiyi ile bütünleştirmeleri beklenmektedir. Öğretmenlerin etkili öğretim materyalleri hazırlama yeterliliklerine sahip olabilmeleri için teknolojik imkanların eğitim-öğretim ortamlarındaki işlevlerini, bunları hazırlarken dikkat edilmesi gereken ilkeleri ve yaygın kullanılan materyal türlerinin yarar ve sınırlılıkları ile bunların seçiminde ve kullanımında dikkat edilecek özellikleri de iyi bilmeleri gerekir. Öğretmen adaylarının bunları bilgi düzeyinde değil uygulama hatta değerlendirme düzeylerinde kazanmaları ileride mesleki yaşantılarında materyal geliştirmelerinde onlara yardımcı olacaktır (Gündüz ve Odabaşı, 2002).

Farklılaştırılmış bir eğitimde içerik öğrenciler için anlamlı, öğrencilerin dünyaları ile ilişkili olmalıdır. Etkili bir içerik farklılaştırması kapsamındaki eğitim-öğretim materyalleri konuyla ilgili gerçek bilgilere, ilkelere ve genellemelere

ulaşmaya aracı ve öğrencilerin kendilerini ve hayatı anlamlandırmalarına yardımcı olmalıdır (Tomlinson, 2007).

Özetle farklı alanlarda üst düzey potansiyeli performansa dönüştürme çalışmalarında materyal ve kaynak kullanımı hassas bir konudur. Bu konuyla ilgili eğitimcinin eğitilmesi, öğrencilerin farklılıklarının tespit edilmesi, zengin materyal ve kaynak imkanları için gerekli desteğin bulunması, materyal ve kaynak kullanımı sırasında etikliğe ve güvenilirliğe dikkat edilmesi, kullanılan materyallerin üst düzey düşünmeye aracı olması açısından farklılaştırılmış müfredatla bütünleştirilmesi ve derslerin malzeme ve kaynak kullanmaya fırsat verecek şekilde uygulamaya dönük işlenmesi bu konuda ele alınması gereken konulardandır.

d. Sınıf yönetimi

- i. Öğrencilere ismen hitap edilmesi gerekir.
- ii. Adil ve eşit yönetim ilkesiyle davranılmalı, öğrenci merkezli, demokratik, pozitif sınıf iklimli, öğrencinin aktif olduğu, istediklerini sormaya çekinmedikleri, öğretmenin rehber olduğu sınıf ortamları olmalı.
- iii. Çeşitli sebeplerle (fazla soru sorma, detay bilgi edinme isteği) öğrencilerin derse katılım istek ve soruları cevaplandırılarak göz ardı edilmemeli,
- iv. Özel yetenekli öğrencilerle birlikte ayrıca birlikte özellikle, konuya ilgi ve motivasyonunu kaybeden öğrenciler için yatay zenginleştirme uygulanmalıdır.
- v. Öğrenci ve öğretmen arasında iş birliğine dayalı bir sınıf yönetimi anlayışı hakim olmalıdır. Öğrenci ve öğretmen arasında gönül bağı kurularak iletişim sağlanmalıdır. Her bireyin değerli hissettiği bir sınıf yönetimi anlayışı benimsenmelidir.

Yapılan tartışmalarda da bahsedildiği üzere, Özel yetenekli çocuklar için sınıf yönetimi, sıklıkla eğitimciler için güçlük yaratmaktadır. Çünkü öğrenciler farklı projelere, diğerleriyle fikirlerini tartışmaya, farklı aktiviteleri farklı sınıflarda yapmaya ihtiyaç duyarlar. Her daim olmamakla birlikte özel yetenekli çocukların akademik başarılarının yüksek olma durumu söz konusudur. Bu sebepten ötürü öğretmenler sınıf içi davranışlarının da iyi, olumlu olmasını beklerler. Fakat özel yetenekli çocuklarında tıpkı diğer çocuklar kadar yönerge ve kurallara ihtiyaç duyduğunu unutmamak gerekir. İlk derste öğretmenin öğrencilerle birlikte sınıf

kurallarını belirlemesi, sınıfça toplu olarak bunların tartışılması, öğrencilerin fikirlerini paylaşmasına izin vermesi olumlu sınıf atmosferi için önemli ve etkilidir.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı sınıflar esnek ve açık olmalıdır. Hem bağımsız hem de grup çalışmaları için farklı aktiviteleri için uygun boş alanlar olmalıdır. Öğrenciler çalışırken ihtiyaçlarına göre istedikleri kadar hareket edebilmelidirler. Kurallar, sınıfı, kütüphaneye, kaynak odasına, laboratuvara gidebilmek için terk edebilecekleri şekilde düzenlenmelidir (Feldhusen,1993).

Özel yetenekli öğrenciler farklı içerikler üzerinde çalışırken farklı öğrenme stilleri kullanabilirler ve farklı ürünler yaratırlar. Bu durumlarda öğretmenlerin rolü geleneksel öğretmenden farklılaşmalıdır. Sadece müfredatın sunulması öğretmenlerin asli ve birincil amacı olmamalıdır. Bunun yanı sıra, öğretmenler öğrenciler için alternatifler üretmeye ve seçmeye, onlara rehberlik etmeye ve süreç boyunca ilerlemelerini değerlendirmek üzere onlarla çalışmaya konsantre olmalıdır. Öğrencilere kendi aktivitelerini planlama şansı ve fırsatı vererek bağımsızlıklarını ve dikkatlerini desteklemelidirler.

e. Ortam düzenleme

- i. Her sınıfın aynı büyüklükte olmaması gerekir. Bazı eğitim ortamlarının esnek olması gerekir.
- ii. Kurumlarda hemşire, doktor, psikolog, güvenlik ve temizlik görevlisi olması gerekir.
- iii. Ortam renklerinde daha çok pastel renkler tercih edilmeli, sınıf içinde sıra yerine puf gibi farklı materyallerin olması, destek sınıflarında küçük sahneler ve laboratuvar olması gerekir.
- iv. Mobilyalar yuvarlak kesimli ve ergonomik olmalı,
- v. Tüm sınıflarda aynı mobilya malzemesi kullanılmamalı,
- vi. Sınıflarda yeterli havalandırma ve ışıklandırma sistemi olmalı,
- vii. Görsel Sanatlar atölyelerinin doğal ışık ortamında olması sağlanmalı,
- viii. Ferah ve geniş sınıflar olması, geniş bahçesinin olması, BİLSEM’lerde öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarını gidermek adına da kullanabileceği kantin gibi alanların olması, okul tasarımının farklı bir mimaride olması (gözlemevi tasarımı gibi),
- ix. Uygun ortam sağlandığı koşullarda sınıfların ev ortamına (yere çorapla basma / ayakkabı çıkarma) dönüştürülmesi gerekir.

- x. Görsel Sanatlar atölyelerinde klasik müzik (söz içermeyen) çalınması öğrenci performansını arttıracığından tercih edilmeli.
- xi. Özellikle deney yapılacak ortamlarının kurumda olmamasından dolayı, üniversitelerle işbirliğine gidilerek deneylerin üniversite laboratuvarların da yapılmasının sağlanması,
- xii. Teknik donanımın sağlanması(Akıllı tahta, bilgisayar, tablet, yazıcı vb.),
- xiii. İşadamlarından ilgili atölyeler için donanım sponsorluğu sağlanması gerekir.

f. Ölçme değerlendirme

- i. Notla değerlendirmenin olmadığı eğitim ortamlarının, öğrenciyi çok daha öğrenme teşvik ettiği düşünülmektedir. Sonucun değil sürecin değerlendirilmesinin bu tür kurumlarda daha iyi olacağı düşünülmektedir.
- ii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin, her kademe atlamasında (Destek, BYFP, ÖYGP, Proje) gerekli görülen öğrenciler için tekrar tanılama sürecine dahil edilmesi, gelişimin olmaması durumunda buldukları kademe basamağında 1 yıl daha eğitim almalarının sağlanması gereklidir.
- iii. Öğrencilerin akran değerlendirilmesi, kendini değerlendirme, zaman değerlendirme ve grupla koordinasyon değerlendirme yapmasına imkân tanınmalıdır. Otantik değerlendirme yöntemlerine yer verilmelidir. Portfolyo değerlendirme ön plana çıkarılmalıdır.
- iv. Programlar arası geçişte öğrencilerin proje sunumunun bir kriter olarak belirlenmesi gerekir.

Çalıştayda ortaya konulan yukarıdaki fikirleri alan yazında ifade edilen bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde özel yetenekli öğrencilerin ölçme ve değerlendirilmesi ile ilgili aşağıdakiler söylenebilir.

Özel yetenekli öğrenciler için geliştirilmiş bir müfredatın etkisinin değerlendirilmesi, müfredat çalışmalarının en önemli yönlerinden biridir. Öğrenme sürecinin bu basamağında, öğretmenler öğrencilerinin sosyal ilişkilerdeki alma eğilimlerinden ziyade öğrenme süreçlerindeki alma eğilimleri hakkında duyarlılık geliştirirler. Becerilerde ve kavramlarda üstünlük ve bunları uygulama kapasitesi doğrudan değerlendirilebilir. Böylece eğitsel planlamayla ilgili sonraki adımlar hakkında karara varılır. Fakat değerlendirme sürecinin amacı çok boyutludur.

Öğrencinin müfredattaki ilerlemesini anlamamızı sağlar ve gelecekte ihtiyaç duyulacak alanlara nokta vuruşu yapılmasına olanak verir. Değerlendirme verileri aynı zamanda planlamanın ve öğrencilerin eğitilmesinin ne kadar iyi olup olmadığı hakkında faydalı bilgiler sağlar. İdeal şartlar altında, üstün yetenekliler için geliştirilmiş bir müfredatta belirtilen her çıktıya karşılık gelen bir değerlendirme tekniği vardır. Böylece amaçlanan her öğrenme ölçülüp değerlendirilebilir. Özel yeteneklilerle ilgili eğitsel girişimlerin önemi, zaman, modeller ve öğrenme seviyeleri açısından çoğu zaman farklılık gösterdiğinden, öğrencilerle ilgili çıktılarla değerlendirme yaklaşımları çok daha önemli hale gelmektedir (VanTassel-Baska ve Stanbaugh, 2006)).

Değerlendirme, sınıftaki planlama ve uygulama çizgisinin üzerinden kendiliğinden devam eden tüm müfredat gelişimi döngüsünün bir parçasıdır. Dahası, o müfredat uygulamasının yeni döngüsünün temeli olacak hareket planına bir giriştir. Johnson (Akt. VanTassel-Baska ve Stanbaugh, 2006) üstün yeteneklilerin müfredatlarının her yıl gözden geçirilmesinin ve elde edilen sonuçların kullanılmasının önemini vurgulamıştır. Özel yetenekli öğrenciler için yapılan müfredat programları, anlamlı sınıf değerlendirmeleri bu müfredat geliştirme sürecinin mantıklı bir parçası olmadığı müddetçe geliştirilemez.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLE İLGİLİ ÖNERİLER:

a. Temel eğitim ve sonrası eğitimleriyle ilgili yapılacak düzenlemeler

- i. Öğrenci tanılamalarının 1-8. Sınıf aralığında yapılması gereklidir.
- ii. MEB, YÖK, TÜBİTAK, BİLSEM gibi kurumların iş birliği içerisinde olmalıdır.
- iii. Lise proje grubunda proje yazım basamakları, bilimsel araştırma yöntemleri, makale-tez yazım aşamaları ile ilgili dersler verilebilir.
- iv. Lise proje grubunda uzmanlaşmak istediği alanda üniversite işbirliği ile daha üst düzey eğitimler verilebilir.
- v. Temel eğitimden sonra geçilecek diğer okulların öğrencinin özel yetenekli öğrenci olduğundan haberdar edilmesi,
- vi. Tanılama sürecinin aralığı daha uzun tutulmalı ve daha fazla öğrenciye ulaşılmalı,
- vii. Özel eğitim kurumlarının şartlarının iyileştirilmesi gereklidir.

- viii. Özel yetenek alanlarında öğretmenlerin uzmanlaşmasını sağlayacak çeşitlendirilmiş eğitim uygulamaları oluşturulabilir.
- ix. Tanılama ve değerlendirme sürecinde ilkokul rehber öğretmenlerinin etkin rol alması ve sınıf öğretmenleriyle iş birliği içinde olması,
- x. Ortaöğretim düzeyindeki özel yetenekli öğrencilere rehberlik uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması önemlidir.
- xi. Aileler de özel yetenekli öğrencilere nasıl davranılması gerektiği konusunda eğitilmelidir.
- xii. Öğretmenler öğrencilerin aileleri ile aktif iletişim içerisinde olmalıdır.
- xiii. BİLSEM mezunlarıyla BİLSEM öğretmenlerinin gönüllü olarak kuracağı bir kuruluş ile bağlarının sürekliliğinin sağlanması önemlidir.

b. Sürdürülebilirlikte ülkenin eğitim politikaları

- i. Öğretmenlere özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesi ile ilgili olarak eğitimlerin belirli aralıklarla verilmesi.
- ii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin belirli şartları sağlamaları koşulunda (2 adet proje yapma, faydalı model, patent lisansı alma vb.) üniversiteye sınavsız giriş veya artı 30-40 puan verilmesi uygun olacaktır.
- iii. Birinci sınıfa başlayacak tüm öğrencilerin, zeka – zihin haritasının çıkarılması,
- iv. Çıkarılan zihin haritasına göre eğitim kurumlarının tekrar şekillendirilmesi,
- v. Şekillenen eğitim kurumlarının müfredat ve uygulamalarının belirlenmesi,
- vi. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin, belirli süreler ile (2 yılda 1) zeka -zihin haritasının tekrarlanması, tekrar sonucundaki gelişimin raporlanması, raporlanan öğrencinin ise hangi kurumda devam etmesi gerektiğinin belirtilmesi,
- vii. Ülke eğitim politikasının bir yıllık, 5 yıllık, 10 yıllık ve 20 yıllık planlaması, süreç sonlarında değerlendirilmesi ile kendisini yenileyebilen ve düzeltebilen bir eğitim politikasının oluşturulması gerekir.
- viii. Yerel olarak bölgelerin şartları göz önünde bulundurularak yerele uygun eğitim düzenlenmeli. Sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin

tespit edilerek burslarla desteklenmesi gerekmektedir.

Bu konudaki görüşlere baktığımızda özel yetenekli çocukların eğitimi için geliştirilecek politika ve stratejilerde öncelikle öğretmen eğitiminin önemine işaret edilmektedir. Devletin yasa ve yönetmeliklerle öğretmen eğitimlerinin kapsam ve içeriği noktasında üniversitelerle işbirliği yapması, eğitim fakültelerinde üstünler eğitiminde görev alacak öğrenmenler için çeşitli kuramsal ve uygulamalı dersler konulması, ayrıca lisansüstü eğitimin yaygınlaştırılması ve öğretmenlerin lisansüstü eğitime teşvikiyle yetkinlik ve performans düzeylerinin aratılmasının desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Yine bu alanda görev yapan öğretmenlerin ekonomik açıdan da desteklenmesi, maaş artışı vb. ekonomik yönden de koşullarının iyileştirilmesi desteklenmelidir.

Yukarıdaki görüşlere göre MEB’de çalışmakta olan öğretmenlere sunulacak hizmet içi eğitimlerin içerikleri bu alanda çalışan akademisyenlerin desteğiyle belirlenmelidir. Hizmet içi eğitimler belli dönemlerde, belli koşullarla sağlanarak mevcut öğretmenlerin özellikle üstünlerle çalışacak öğretmenlerin yeterliklerinin artırılması sağlanabilir.

Özel yetenekli bireylerin eğitim ve öğretimi açısından katılımcıların görüşleri; sınıf atlatma, kredili sisteme geçiş, esnek müfredat, yaz kış okulları, olimpiyatlara teşvik, müzik, sanat ve spor alanında yeteneklilerin desteklenmesi, online eğitim programları ve online destek sistemleri, sosyal duygusal destek, gerekli görülen durumlarda uygun mentörlerle buluşturma, üniversiteye erken giriş, sınavsız giriş gibi bir çok seçenekten bahsettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu görüşleri de dünyadaki çeşitli ülkelerde uygulanmakta olan yöntem ve teknikleri içermektedir. Bu seçeneklerden hangisinin öğrenciye daha uygun, hangisi ya da hangilerinin ülkemiz koşullarında daha etkili olduğuna karar verebilmek için gerekli yasa ve yönetmeliklerle sözü geçen eğitim olanaklarının sisteme dahil edilmesinin önü açılarak bilimsel çalışmalar sistemli bir şekilde başlatılabilir.

Alanda çalışan akademisyen sayısının artmasının teşviki, var olanların bu konu üzerinde daha rahat çalışabilmesine olanak sağlandığında MEB, üniversite, öğretmen, aile ve öğrenci desteğiyle bölgesel farklılık ve ihtiyaçlara, bunun yanında özel yetenekli çocukların ihtiyaçlarını dikkate alan çözümlerin geliştirilebileceği söylenebilir.

Eğitim hayatları sürecinde de özel çocukların özellikle sosyo-ekonomik açıdan zorlu koşullarda olanların bursla desteklenmesi fikrinin de vurgulandığı

görülmektedir. Burs ile destekleme ve daha sonrasında istihdam imkanlarının sağlanması yönünde çalışmaların yapılması sürdürülebilirliğin gerçekleşmesinde pozitif durumlar olarak da görülebilir.

c. MEB'in rolü

- i. Acil olarak kredili sisteme geçilerek özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin üst sınıflardan ders alınmalarının sağlanması,
- ii. İl ve ilçe çapında komisyonlar kurulup saha ziyaretleri ile özel yetenekliler alanında çalışmalar yapılacak, eğitimler verilecek ve özel yetenekli öğrencilerin çalışmaları raporlanarak öğrenci ilerlemeleri değerlendirilmeli,
- iii. Yönetici ve öğretmenlerin seçimlerinde objektif kriterlerin belirlenmesi,
- iv. Müfredat hazırlanmasında görev alan öğretmenlerin her türlü haklarının korunarak, içsel ve dışsal motivasyonunun sağlanması,
- v. Müfredat hazırlanmasında görevli alan öğretmenlerin donanımlı, alanında uzman öğretmenlerden oluşturulması,
- vi. Müfredat hazırlanırken, müfredatların proje temelli olarak hazırlanması, her öğrencinin her dönem bir proje hazırlama gibi bir zorunluluğun oluşturulması, eğer ders değerlendirilmesi yapılacak ise hazırlanan ürünün değerlendirmesi,
- vii. Öğrencilere staj imkanının sağlanması,
- viii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerden imkanı olmayanlara, dil okulu, yaz okulu ve kamplardan (ülke içi / ülke dışı) ücretsiz faydalanması,
- ix. Kurum idaresi bilimsel çalışmalara önem veren iş adamları ile protokol imzalaması ve kurum öğrencilerine dil okulu, yaz okulu ve kamplardan faydalanmaları (ülke içi / ülke dışı) için sponsor olmalarının sağlanması, gereklidir.
- x. BİLSEM'lerde öğretmenlerin maaş ve ek derslerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Ders saatleri örgün eğitimle uyumlu olmalıdır. Özel yetenekli öğrenciler okul sonrasında BİLSEM'lerde etkin performans gösterememektedir. Özel yetenekli öğrencilerin haftada bir gün sabahtan öğlen ya da akşama kadar BİLSEM'de olması uygun olacaktır. Anaokullarının BİLSEM'lerden ayrılması uygun olacaktır. Yaz okulu uygulamalarının kaldırılması kurum özerkliği açısından daha uygundur.

- xi. Özel yetenekli öğrencilerin üniversite hayatlarında da öğretimlerinde farklılaştırma yapılabilir. Üniversitelerde özel yetenekliler birimleri oluşturulabilir. O birimlerde bu öğrenciler proje çalışmaları için görevlendirilebilir. Bu durum BİLSEM'lerdeki terk oranını da azaltacaktır.
- xii. Okul öncesi eğitim döneminden başlayarak velilerin özel yetenekli bireylerle ilgili eğitim alması gerekir. Aileler öğrencilerin BİLSEM'lere devamını desteklemelidir.
- xiii. Müfredat ve içerik azaltılmalı ancak şimdiye değin yapılan müfredat azaltma çalışmaları uygun değildi. Çok disiplinli, çocuğun ufkunu açan onlarca etkinliğin içeriği boşaltılıyor. Daha nitelikli bir kurgu olarak da çocukları sınava hazırlayan bir yapı olarak algılanıyor. Çocuklara dersler aracılığıyla öğretme değil duyumsatma, sınavda geçer not almak değil ürün oluşturma gibi faaliyetlere örnek verilmeli.
- xiv. Okullarda öğretmenler müfredat yetiştirmek için çocukların sorularını bile hiç almadan ders bitiriyor. Sadece kitapta anlatılan bilgilerin sorulduğu sınavlar ve öğrenciyi öğretmeninden değil kitaplardan konu anlamak zorunda bırakıyor. Bilsem öğrencisinin yükü artıyor. Bu konuda Bilsem öğrencisinin kurumda geçirdiği süreyi dengeleyebilecek ve okuldaki yükünü azaltacak bir yapılandırma tasarlanmalı.

d. Üniversitelerin rolü

- i. Bilim ve Sanat Merkezlerinin olduğu bölgelerde bulunan üniversitelerin Bilim ve Sanat Merkezlerini desteklemesi zorunluluğu olmalı.
- ii. Öğrencilerin ve öğretmenlerin araştırma amaçlı, üniversitelerin veri tabanlarına ve kütüphanelerine erişim izni olmalı. Araştırma sonuçları ve kütüphaneler açık kaynak olarak paylaşılmalı ki yeri geldiğinde öğretmen ve öğrenci daha farklı çalışmalar yapabilsin.
- iii. Belirli zamanlarda üniversitenin atölyelerinden ve laboratuvarlarından faydalanılabilmeli.
- iv. Özel yetenekli öğrencilere eğitim verecek bölümlerin üniversitelerde tekrar açılması,
- v. Bu fakültelerden mezun olan öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı kurumda görev yapmalarının sağlanması,

- vi. Açılacak olan bu fakülte her üniversitede olmamalı, ve puanının yüksek tutulması gerekmektedir.
- vii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin üniversitelerde ilgi alanları doğrultusunda BİLSEM idaresi tarafından verilecek yazı ile derslere katılım sağlaması,
- viii. Yüksek lisans derslerine misafir öğrenci kontenjanının ayrılması,
- ix. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilere ve öğretmenlerine bilimsel araştırmalarda akademisyenlerin danışmanlık veya koçluk yapmasının sağlanması,
- x. Bu hizmetinin karşılığında üniversitelerin akademisyenlere sosyal ve mali haklarının temin edilmesinin sağlanması,
- xi. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine düzenli aralıklarla hizmetiçi eğitimlerin verilmesi,
- xii. Akademisyenler ile öğretmenlerin online ortamda bilgi ve tecrübe paylaşımlarının sağlayacak platformların oluşturulması gerekmektedir.

e. Ailenin rolü

Aile ister birkaç kuşağın bir arada yaşaması şeklinde, ister tek ebeveynli, ister bir erkek ve kadından oluşan çekirdek aile şeklinde olsun, her şekliyle çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel ve hatta üst benlik içgüdülerinin gelişmesi için ortam yaratan bir unsurdur. Günümüzün değişen değer ve yöntemlerine ayak uydurabilmenin ve çocuğa uygulanacak eğitimi sağlam bir temele oturtmanın en etkin yolu, anne/babalık ve çocuk eğitimi konularında kişinin araştırmacı olması ve kendini eğitmesidir.

Anne/ babalık, yeteneğimiz olsun olmasın, uygulamakta olduğumuz bir meslektir. Diğer meslekler deneme yanılmayı kaldırabilir, ancak anne / babalıkta deneme yanılmaların sonucu çok ciddidir. Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, anne babalık mesleğini ciddiye alan, öğreten bir okul, kurum veya hiç değilse okullarda ders olmaması şaşılacak bir durumdur. Aslında anne / babalık meslekten de öte, bir sanattır. Bu sanat öğrenilebilir. Günümüzde insan bilimleri, psikoloji, pedagojinin ilerlemesi ile çocuk yetiştirilmesi ve eğitimine daha bilinçli bir bakış açısı gelmiştir. Çağdaş anne baba çocuklarının yetişmesinde oynadıkları sorumlu rolün artık bilincindedirler. Halen ülkemizde, çocuk eğitimi ve psikolojisi konularında birçok yayın, kitap dergi bulunmakta, ayrıca TV, radyo gibi kitle iletişim araçları ile bu konularda yaygın bir eğitim yapılmaktadır.

Bunun yanında okullarda kurulan Rehberlik ve danışmanlık servisleri ve eğitsel konferanslar da bu konuda ailelerin aydınlatılması ve eğitilmesi için fırsat yaratmaktadır.

Aile çocuğun sağlıklı büyümesini güven altına alabilirse, çocuğun yeteneklerini geliştirmesine yardım etmiş olur. Güven duygusu içinde olan çocuklar çevreleri ile daha sağlıklı ilişkiler kurabilirler). Çocukluk yılları gelişimin ve öğrenmenin en hızlı olduğu yıllardır. Bu dönemde edinilen deneyimler ileriki yıllara temel oluşturmaktadır.

Kendine has karakteristik birçok özelliği ve ihtiyacı olan özel yetenekli çocukların hayatında ailenin önemi çok büyüktür. Aile çocuğunun ihtiyaçlarını nasıl anlayacağı ve destekleyeceği konusunda çok az bilgiye sahip olmaktadır. Anne babalar çocuklarının ilk öğretmenleridir ve çocukların yeteneklerini geliştiren kişilerdir. Dolayısıyla ailenin erken yıllarda yönlendirilmesi, üstün zekalı çocukların gerçek performanslarını ortaya koyabilecekleri ortamlar sağlanması açısından çok önemlidir (Silverman, 1993). Anne babaların çocuklarından alacakları ipuçlarının farkında olmalarının üstün yetenekli olan çocuklarının ilgilerini ve gelişimlerini anlamalarında, çocuklarına destek olmalarında ve çocuklarının kimliklerini kazanıp uyumlu bireyler olmalarında büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda çalıştayda ailelerin özel yetenekli çocukların eğitimdeki rolünün tartışılmasına önem verilmiştir. Yapılan tartışmalar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

- i. Veli eğitim programlarının düzenlenmesi gereklidir. Bilsemi kurs merkezi olarak görmemeli. Bilsemin öğrencilerine kazandıracığı kısa ve uzun vadeli hedefler hakkında bilgilendirilmeli.
- ii. Öba gibi bir platform oluşturularak velilerin eğitimi sağlanabilir.
- iii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin velilerine öğrenci özelliklerini ve davranış sebepleri ile ilgili bilgilendirme konferanslarının belirli periyotlarda verilmesi gerekmektedir. Örneğin; aile çocukları sınav ve akademik başarı ile ilgili çok fazla zorluyor. Kendilerini bu kısığa kurtarmaları gerek ki çocuklar kendilerinin öğrenme stillerini de keşfederek potansiyellerini daha iyi gösterebilsinler. Aile, çocuğu düşük not aldığında buna tolerans göstermek kısmında zorluk yaşıyor. Bu sebeple Bilsemelerde velilere çocukların akademik başarı konusunda dalgalanmalar yaşayabileceği

(okulunda anlayamadığı için) ve bunlarla nasıl başa çıkabilecekleri yeterince açıklanmalı.

- iv. Kurumlarda aile eğitim günleri (anne, baba ve kardeşleri kapsayan) düzenlenerek, kurum işleyişi hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanarak, aile fertlerinin ilgilerini ve becerilerini, geliştirmeleri sağlayacak atölye çalışmaları yapılabilir (İngilizce, akıl oyunları, seramik, resim, müzik vb). Böylelikle aile bireylerinin kurumla bağı güçlenir. Kuruma sosyal ve maddi desteği artar.

f. İzleme çalışmaları

- i. Kurumun stratejik planlarının, çalışmalarını takip eden ve yeni ihtiyaçlara göre planı revize eden bir ekip, belirli zaman aralıklarında (her 3 ayda bir olmak üzere) durum tespiti yapıp, gerekli organizasyonları yapar ve tedbirleri alır.
- ii. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin portfolyo çalışmalarına göre değerlendirilmesi, yapılan işin niteliği doğrultusunda istihdamının önünün açılması gerekmektedir.
- iii. Bilsem mezunlarıyla ilgili bir dernek oluşturulmalı. Hem mezunlarla hem de devam eden Bilsem öğrencileri arasında köprü kurulması sağlanabilir. Galatasaray Lisesi, Kabataş Lisesi mezunlarında olduğu gibi kurumsal bir gelenek oluşturacak, dernekleşme gibi bir yapılandırma yapılabilir.
- iv. Kendi mezunlarıyla bağı sürdürüleceği bir takip sistemi oluşturulmalı. Bunun için Mezun Öğrencileri Takip Komisyonu kurulup, mezun öğrencinin Bilsem ile bağı sürdürülmesine katkı sağlayabilir. Bunu hem o öğrencinin gelişimini takip edebilmek, hem belki oluşturulacak olan projelerde mezunlarla devam eden öğrencilerin yan yana çalışması da sağlanabilir.
- v. Farklı Bilsemlerdeki öğrencilerin de birbirleriyle bağ kurmasını sağlayacak ve bu bağı devamlılığını sağlayacak çalışmalar yapılmalı.
 - i. Destek sınıflarında öğrencilere yönelik veri toplanabilir. Toplanan veriler, öğrenciler BYF grubuna geçerken tüm öğretmenlerle paylaşılabilir.
 - ii. Tanımlanan öğrencilerin genel eğitimdeki sınıf öğretmeninden alınmak üzere çocuğu tanıtan bir rapor, destek sınıfındaki öğretmene sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Bennetts, C. (2001). Fanning the aesthetic flame: Learning for life. *Gifted Education International*, 15 (3), 252-261.
- Clark, C. (1997). *Özel Yetenekli Öğrencilere Eğitim Verecek Öğretmenlerin Eğitimi Seminer Notları*. 23-25 Mayıs 1997 Ankara.
- Davolos, R. A., ve Haensly, P. A. (1997). After the dust has settled: Yotuh reflect on their high school mentored research experience. *Rooper Review*, 19, 204-207.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. Pegem Yayıncılık. İstanbul.
- Dods, R. F. (1997). An action research study for the effectiveness of problem-based learning in promoting the acquisition and retention of knowledge. *Journal for the education of the gifted*, 20, 423-437.
- Elder, L. ve Paul, R. (2003). *Analytic thinking: How to take thinking apart and what to look for when you do*. Dillon Beach, CA: Foundation for Critical Thinking.
- Feldhusen, J. F. (1998). Identification and Assessment of Talented Learners. In VanTassel-Baska, J. (Ed.), *Excellence in Educating Gifted and Talented Learners* (pp. 193-211). Denver, CO: Love Publishing Company.
- Gagne, F. (2009). The Differentiated Model of Giftedness. In S. Renzulli, E. J. Gubbins, K. S. McMillen, R. D. Erkert, & C.A. Little (Eds.), *Systems and Models for Developing the Gifted and Talented* (2nd ed., pp. 165-193) Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- Gallagher, S. A. (1998). The road to critical thinking: The Perry scheme and meaningful differentiation. *NASP Bulletin*, 82 (595), 12-20.
- Gaultney, J. (1998). Differences in benefits from strategy use. *Journal for the Education of the Gifted*, 22 (2), 172-177
- Gündüz, Ş. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3 (1).
- Harnishfeger, K. K. ve Bjorklund, D. F. (1990). Strategic and non-strategic factors in gifted children's free recall. *Contemporary Educational Psychology*, 15, 346.
- Kaplan, S. N. (2009). Layering Differentiated Curricula for the Gifted and Talented, *Methods and Materials for Teaching the Gifted*, Ed. by F. A. Karnes, S. M. Bean. (Eds.), Texas: Prufrock Press, s. 107-136.
- Kuzgun, Y. (2004). Zeka ve Yetenekler. İçinde Kuzgun, Y., Deryakulu, D. (Ed.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar* (s. 13-71). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lewis, J.F. (1982). Bulldozers or chairs? Gifted students describe their ideal teachers. *Gifted Child Today*, 23, 16-19.
- Lindsey, M. (1980). *Training teachers of the gifted and talented*. Teacher College Press, New York
- Milgram, R. A. & Hong, E. (2009). Talent Loss in Mathematics: Causes and Solutions, *Creativity in Mathematics and the Education of Gifted Students*, Ed. by R. Leikin, A. Berman, B. Koichu, Rotterdam: Sense Publishers, s. 149-164.
- Özyaprak, M. (2012). *Üstün Zekâli ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Farklılaştırılmış Matematik Öğretiminin Erişi, Tutum ve Yaratıcılığa Etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Persson, R. S., (2000). Survival of the fittest or the most talented? Deconstructing the myth of the musical maestro. *Journal of Secondary Gifted Education*, 12, 25-38.
- Purcell, J. H., & Eckert, R. D. (2006). *Designing Services and Programs for High Ability Learners*. California: Corwin Press.

- Reis, S. M., & Renzulli, J. S. (2009). Myth 1: The gifted and talented constitute one single homogeneous group and giftedness is a way of being that stays in the person over time and experinces. *Gifted Child Quarterly*, 53, 229-232.
- Reis, M. R. & Sullivan, E. E (2009). Characteristics of Gifted Learners: Consistenly Varied; Refreshing Diverse, *Method and Materials for Teaching the Gifted*, Ed. by F. A. Karnes, S. M. Bean, TX: Prufrock Press Inc 3-36.
- Renzulli, J. S., ve Reis, S. M. (Eds.) (2004). *Identification of Students for Gifted and Talented Programs* (Vol. 2). Thousands Oaks, CA: Corwin.
- Sak, U. (2010). *Üstün Zekâlılar: Özellikleri Tanılanmaları Eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Sisk, D. A. (1987). *Creative Teaching of The Gifted*. McGraw-Hill, New York
- Silverman, L. K. (1993). *The Quest for Meaning: Counseling Issues with Gifted Children and Adolescents, Counseling Gifted & Talented*. (29-51). USA: Colorado, Love publishing Company.
- Sternberg, R. J., Jarvin, L., Grigorenko, E. L. (2011). *Explorations in Giftedness*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Tomlinson, C.A., Kaplan, S. N., Renzulli, J. S., Purcell, J., Leppien, J., Burns, D. (2002). *The Parallel Curriculum: A Design to Develop High Potential and Challenge High-Ability Learners*. Thusand Oaks, CA: Corwin Press.
- Tomlinson, C. A. (2007). *Öğrenci Gereksinimlerine Göre Farklılaştırılmış Eğitim*, İstanbul: SEV-YAY.
- Treffinger, D. J., Isakson, S. G., ve Dorval, K. B. (2000); *Creative problem solving: An introduction*. Waco, TX: Prufrock.
- Troxclair, D. A. (2000). Differentiating Instruction for gifted students in regular education social studies classes. *Rooper Review*, 22 (3), 195-198.
- Van Tassel-Baska, J., & Little, C. A. (2003). *Content-based curriculum for high-ability learners*. Waco, TX: Prufrock Press.
- VanTassel-Baska, J., Johnsen, S. K. (2007). Teacher education standards for the field of gifted education: A vision of coherence for personnel preparation in the 21 st century. *Gifted Child Quarterly*, 51, 182-204.
- Volk, V. (2004). *Confidence uilding and probem solving skills: An investigation into the impact of the Future Problem Solving Program on secondary school students' sense of self-efficiacy in problem solving, in research, in teamwork, and in coping with the future*. Unpublished doctoral dissertation, University of New South Wales, Sydney, Australia.